

свої громадські переконання, як й інші українці, але поєднували ці дії зі своїм мистецьким покликанням. Наприклад, достеменно відомо, що в подіях на Майдані в Києві брали участь представники всіх названих у цій публікації мистецьких об'єднань. Проте слід вказати, що усередині неформальних мистецьких угруповань, так само, як і у всьому українському суспільстві, паралельно відбувався і розкол. Не всі були готові до «прямої дії», когось відлякувала радикалізація протесту, не всі до кінця розділяли й ідеї Майдану, відбувалася переоцінка цінностей. Так група «SOSka» фактично припинила існування, а СВХ назавжди залишило позаду «жлоб-арт» як уже неактуальну форму мистецького висловлювання.

Більшість із митців захопила стихія Майдану, результатом стали, зокрема, портретування його учасників — простих українців, які раптом стали героями, «історичними персонажами», а також замальовки перебігу бурхливих подій, особливо коли критична ситуація протистояння мітингувальників із силовиками перейшла у фактичні вуличні бої в центрі Києва.

Як відомо, ідеали Майдану були відстояні, країна вже була готова долати наслідки політичної кризи, але саме в цей момент почалися вторгнення російських військ в Україну і окупація українських територій. У нових умовах Майдан став сприйматися стартом чергового етапу боротьби за Свободу та Незалежність. Розпочалася певна мистецька рефлексія на тему Майдану, яка етапно перейшла і на тему військового протистояння з російськими окупантами, у межах т. зв. АТО (Антитерористична операція), оскільки чимало «майданівців» одразу пішли добровольцями на фронт.

Подібний розвиток ситуації поєднав означені теми Майдану і АТО в єдину тематику національно-патріотичного спрямування, і тому вони нерідко поєднувалися в колективних виставках. Неабияк прикметними в цьому плані є результати нового патріотичного підйому в мистецькому молодіжному середовищі. Так у Харкові, уперше в його новітній історії мистецтва, виникає неформальне художнє об'єднання саме патріотичного спрямування під назвою «Національна палітра». Його учасники, молоді художники творчих вишів міста, захопилися відтворенням у живописі та графіці військово-патріотичних сюжетів як сучасності, так і української історії.

Безумовно, тема Майдану в мистецтві розвивалася б і надалі, логічно еволюціонуючи до рефлексії, осмислення, узагальнення. Проте події повномасштабної війни Росії проти України корінним чином змінили сюжети і спрямованість мистецьких творів. Нині тема Майдану «поставлена на паузу», її подальший розвиток невідомий. Водночас викладений матеріал свідчить, що Майдан уже встиг увійти в історію українського мистецтва, ставши частиною мистецького літопису саме в його незалежницькому і патріотичному русі.

Д. Сокол

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕРТЕП 2023–2024: ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ

D. Sokol

UKRAINIAN NATIVITY SCENE OF 2023–2024: MILITARY AND POLITICAL ASPECTS

Вертеп у сучасній Україні поступово змінює свої функції. Від прагнення відродити традиції святкування Різдва, зумовленого національним піднесенням у

перше десятиліття Незалежності, Вертеп зазнає різноманітних трансформацій як на рівні сценарію, так і в інтерпретації його дійових осіб. Якщо коротко узагальнити зміни, що відбувалися в його меті та структурі, можна виділити такі ключові дати:

- 2004 р.: Помаранчева революція — Політичний вертеп;
- 2009 р.: Різдвяний газовий вертеп;
- 2013–2014 рр.: Революція гідності і початок українсько-російської війни — Вертеп Єдності, фестиваль вертепів на Сході країни;
- 2021–2022 рр.: передочікування загострення бойових дій та повномасштабне вторгнення: Різдвяна драма перенесена в реалії воєнного часу. Ірод як Путін;
- 2023–2024 рр.: зовнішня політика, реалії сьогодення та відголоски трагедії через твори мистецтва.

Якщо в попередні роки вертеп здебільшого ніс ритуальну складову, відображаючи суспільно-політичні події країни, то у 2023–2024 рр. він не лише показує Путіна в ролі Ірода, а акцентує на тому, що ситуація в Ізраїлі відтягує увагу від боротьби в Україні. При зменшенні підтримки, як військової, так і біженцям, що перебувають за кордоном, загроза нависає над Європою. Саме така тема лунає у вертепних постановках 2024 р. Також звертається увага на перебуванні в укритті та на проблеми з укриттям, наприклад, «Вертеп. Казки тихих ночі» м. Київ.

Проведені вертепні фестивалі за кордоном (Німеччина, Польща, Італія, Словачія) порушують теми військових злочинів у Бучі, Ізюмі, Маріуполі. Наприклад, фестиваль «100 вертепів у Ватикані», який проходить щороку, представляє скульптуру Пресвятої Родини як символ біженців (Лучано Капріотті).

Також потрібно звернути увагу на те, що постановки вертепу в державних театрах набуває нового звучання, зокрема, «Вертеп. Війна. Вірші» у постановці О. Дмитрієвої (Харківський державний театр ляльок), де у виставі звучать вірші С. Жадана.

Вертепні постановки після повномасштабного вторгнення виконують функцію вже не ритуального дійства, а узагальнюючого образу проблем, з якими стикаються українці щодня, та відображення проблем зовнішньої і внутрішньої політики. Вертепне дійство стало інструментом для нагадування про трагедію в Україні.

О. Вербін

РОСІЙСЬКИЙ ДУБЛЯЖ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИУКРАЇНСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ

О. Verbin

RUSSIAN DUBBING AS A TOOL OF ANTI-UKRAINIAN PROPAGANDA

У світі, де мова стає не лише засобом спілкування, але й потужним інструментом впливу, дубляж закордонної аудіовізуальної продукції важливий як ніколи. Велика роль успіху кіно на міжнародній арені залежить від якісної роботи перекладачів та акторів дубляжу, які змогли адаптувати яскраві іншомовні діалоги, влучні жарти та сенс, закладений режисерами оригінального продукту. Коли мова йде про російський дубляж, то він перетворюється на маніпулятивний інструмент у політичних цілях. Ця техніка перекладу кінофільмів, серіалів та анімації може бути використана для формування певних уявлень, зміни переконань, маніпуляції масовою свідомістю, приховування інформації та поширення антиукраїнської пропаганди.

Змінюючи діалоги, відтворюючи некоректний переклад, режисери дубляжу можуть змінювати сутність та контекст фільмів, щоб вони відповідали політичним